

A film, a maga rendhagyó módján, emléket szeretne állítani a méltatlanul elfeledett roma holocaust áldozatainak.

BALETT

Dokumentumfilm forgatókönyv

55'

“Kutatási eredményeim azt mutatják, hogy a romák 90 %-a fajilag értéktelen keverék kategóriába került. Ők a minden forma és jellem nélküli korcs. Ezért javaslom, hogy válasszák el őket a tisztavérű cigányoktól. A társadalmilag beilleszkedett keverék cigányok kényszer sterilizálását javaslom. A megfelelő fizikumú cigányokat elsősorban útépitésekre használjuk, aminek következtében nagyrésztük természetes fogyatkozás útján kétségtelenül kiesik. A végül esetleg megmaradó töredék állományt pedig megfelelően kell kezelni, azaz a végletes megoldás gyakorlati végrehajtásával. És végezetül a keleten fekvő helyek nem felelnek meg egy nagyméretű tervezett pusztító akció lefolytatására, így erre a célra Auschwitz-ot jelölöm ki.”

Ez a kezdő narrációja annak a rendhagyó balettnek, aminek a próbái és aztán a végül elkészült mű-a Madách Táncművészeti Iskola növendékei előadásában-a film alapját képezik. Néhány részlet a narrációból, melynek egy-két, egymástól elválasztott mondataira kell megkoreografálni a táncot.

*“ El kell pusztítanunk a zsidókat, a cigányokat, a homoszexuálisokat mindegyeszig bárhol is találjuk őket, mindenhol ahol ez lehetséges azért, hogy fenntartsuk a birodalom sértetlen szerkezetét. Nem hagyhatjuk, hogy csupa zsidó és cigány pereputty élje túl a háborút Európában mialatt mi a legjobb véreinket áldozzuk fel!
A német rendőri szervek a huszadik század elején rutin szerűen üldözik a romákat. A tudósok sürgetik a társadalomra veszélyes cigányok elleni fokozott állami fellépést és a vegyes házasságok betiltását.”*

A nácik Hollandiában, Görögországban nem igen törődtek a romákkal, ezzel szemben a francia hatóságok 30 ezer cigányt internálnak. Míg a németek Belgiumból 400 belga, holland, német és norvég állampolgárságú cigányt deportálnak, Szerbiában a megszálló német katonai hatóságok helyben oldják meg a cigánykérdést, mint egy 12 ezer cigányt lőnek agyon.

(VISSZAEMLEKEZÉS)

Egy vagonba 180 személyt tereltek be 13 kisgyerekes asszonnal együtt, két gyűjtőtáboron már túl voltunk. A hőmérő állandóan mínusz 10 körül mozgott, borzasztóan fáztunk és szinte teljesen védtelenek voltunk. Nem kaptunk élelmet és vizet napokig, az éhezéstől elapadt az asszonyok teje, sorvadtak a gyerekek. Egyik anya segített a másiknak, de egy idő után a gyerekek egymás után haltak éhen. Majd megszakadt a szívünk, mikor egy-egy kis halottat kidobtak a hóra a sínek mellé. A 13 gyerekből végül kettő maradt élve. Mindenkit gyötört a szomjúság. Voltak, akik a vizeletüket itták meg. Amikor megérkeztünk utunk céljához egy vagonból átlagban 100-130 voltak még életben. összesen 800 ember halt meg az út alatt és többiek is nagyon leromlott állapotban voltak.”
“Appel, így hívták a németek a létszám ellenőrzést a táborban. Naponta kétszer, hajnalban és koradélután kivezényeltek minket az Appel-nak nevezett térre és ötös sorokban álltunk az SS tisztek pedig szigorúan számoltak: Einz, zwei, drei, vier, fünf. Miközben ugyanabban a táborban naponta több mint 4 ezer embert végeztek ki válogatás és számolgotás nélkül. Az ilyen Appelek alkalmával történt az étkeztetés is. Kőleves kavicsdarabokkal, fa- és szénhulladék, homok sokszor pedig

felismerhetetlen és minősíthetetlen dolgok kerültek elénk. A napi folyadék mennyiség is itt dőlt el, hajnalban egy bögre kávénak nevezett fekete levét kellett végig adni a soron. Megegyeztünk, mindenki három kortyot ihat, majd ha maradt még valami a pohár alján, azt öt felé osztottuk testvériesen. Télen a végkimerülés szélén új parancsnokot kaptunk, aki egyik éjszaka részegen berontott a cigány barakkba majd ránk parancsolt, hogy odakint az ötös sorokban felsorakozva álljunk mozdulatlanul. Mivel megannyi kisgyerek is volt köztünk, akik nehezen tartották magukat így órákig álltunk a fagyban, ami sokkal, sokkal rosszabb volt, mint dolgozni éjt nappallá téve. A hidegnél nincs rosszabb, inkább éhezünk, mint fázunk. Ha valaki a sorokban összeesett, addig verte és verte pálcával az ittas parancsok, míg az bele nem halt. A legkegyetlenebb mégis az volt, mikor egy másik alkalommal ugyan olyan alkoholos állapotában kivezényelt minket a barakk elé. Mi némán, rettegve vártunk az ötös sorokban ő pedig saját szórakoztatására mindegyik sorból kedve szerint kiválasztott egy-egy embert, akiket letérdeltetett és fejbe lőtt. “

A film szerkezete , azok az elemek, melyekből összeáll a film:

Viki

14 éves roma lány. Felvették a Madách Táncművészeti Iskolába , most is oda jár. Állami gondozott. Budapesten, nevelőotthonban lakik, állami nevelésbe vett. Anyja elhagyta, apja a közelében lakik, törődik vele és álmuk, hogy egyszer újra együtt élhessenek.

Attila

12 éves roma fiú. Felvették az Madách Táncművészeti Iskolába, most is oda jár. A tánc mellett gitározik, énekel. Egy pár évvel ezelőtt a Madách színház válogatóját megnyerve, eljátszotta a Kis Vuk főszerepét. Most Budapesten egy 25 n.méteres szobában lakik anyjával, annak élettársával, testvéreivel, összesen nyolcan. Apja nem törődik vele.

Kováts Gergely Csanád

A Madách Táncművészeti Iskola koreográfusa, rendezője. Egy válogatót szervez az iskola diákjainak, hogy a kiválasztottak majd előadhassák azt a balettot, amit ő írt és koreografált.. A balett, a nemsokára esedékes Roma Holocaust évfordulója megemlékezéseinek része lenne. A kiválasztottak között ott van Viki és Attila. (A balettmester ezt a balettot már régebben, egy régebbi csapattal létrehozta, de annak szereplői közül sokan már elhagyták az iskolát).

A film 4 fő részből áll.

1. Viki, miközben éli hétköznapi életét, mint állami gondozott és tanuló, látjuk hogyan alakul édesapjával, tervezgetésekkel is átszótt kapcsolata. És hogyan alakulnak a balett próbái és hogyan reagál az általa talán még nem tudott, a balettben szereplő verbális információkra a Roma Holocaustról.
2. Attila hétköznapi élete más mint Vikié. Ő ugyan szűkösen, de egy szerető családban él, akik támogatják, és bíznak benne, hogy egyszer híres táncos lesz. Apjával néha találkozik, aki némi pénz adománnyal letudja szülői kötelezettségét.
3. A próba. Kemény. Itt nem csak zenére, de olykor a szövegre is táncolni kell. A kb.9-13 főből álló csapatnak a bonyolult mozgásokat persze teljesen egyszerre kell végezniük. A zenék, cigány zenéktől, a klasszikusokon keresztül, egészen Presserig terjednek. És persze itt is reagálnak a műszövegi részére.

4. És mikor összeáll a balett, a bemutatót egy kis, főleg roma lakta helyiségbe viszik. Ott állítják fel a színpadot az adott körülmények között, báméskodó, főleg roma kölyköktől körülvéve. Aztán az előadás. Hogyan reagál a közönség a darab közben és utána a látottakra és hallottakra? ...És zötykölődik a táncosokkal teli busz az úttalan utakon egy másik helyszín felé, és mikor végre megáll, körül zsongják a gyerekek...

“1943. május 16, a cigánytábor felszámolására kitűzött dátum. De nem véletlenül, hiszen aznap érkeztek meg az első magyar zsidótranszportok és nagyon kell a hely. Azonban egy SS katona informálja a cigányokat és a romák késeket, botokat ragadva ellenállnak.

Augusztus 2, 1944-ben az egész cigánytábort behajtották a gázba.

A film balett részében több klasszikus zene-részlet is elhangzik, ez is...

Presser Gábor: Szerenád - szerelmemnek, ha lenne

*Mikor máshol süt a nap,
egy embert látsz a fák alatt,
ki már mindent elhagyott...
Hm, az lehet, hogy én vagyok.*

*Mikor hajnal köszönt rád,
s érzed bűvös illatát,
egy ember ébren álmodott...
Hm, az lehet, hogy én vagyok.*

*Ó, milyen kár,
hogy ezt nem hallod meg...*

*Mikor elfogyott az ég,
egy embert vár a sötétség,
kinek szíve, hm, megfagyott...
Csak az lehet, hogy én vagyok.
Hm, az lehet, hogy én vagyok.”*

Ennek a filmnek a létrehozásában több dolog is vonz. A roma/cigány holocaust nem túl ismert, bár tudott és nagyon is valós történelmi tény. A nácik rajtuk próbálták ki, hogyan is fog működni bizonyos embercsoportok megsemmisítése.

A filmben szeretném azon az emocionális nyelven kifejezni azt a borzalmat, amit ekkor átéltek, - ami, szinte gyermekkoruktól a sajátjuk-: és ez a tánc.

Dobray György
Író-Rendező